

درمان‌های

غیرمجاز

و

در دسرهای

آن

اشاره:

درمان

اعتیاد در

سال‌های اخیر

گسترش فوق‌العاده‌ای

داشته است و به تبع آن،

انواع درمان نیز به لیست

روش‌های درمانی کشور افزوده

شده است. اینک جدیدترین روش‌های

درمان دارویی و غیردارویی در کشور ما

کاربرد دارد و افراد نیازمند می‌توانند با توجه به

نیاز و شرایط خود از آن‌ها استفاده کنند.

لیکن، در کنار این اتفاق خوب، اتفاق بدی هم افتاده

و درمان‌های غیرمجاز و خارج از استانداردهای درمانی نیز

در کشور شیوع یافته است. کارشناسان معتقدند، مهم‌ترین دلیل

گسترش درمان‌های غیرمجاز این است که اعتیاد یک بیماری عود

کننده است و افراد نیازمند به دنبال درمان‌های متعدد، گاهی به دام افراد

سودجو یا غیرمتخصص می‌افتند و به جای بازیافتن سلامتی خود، به دردسرهای

جدید دچار می‌شوند.

میزگرد این شماره ایران پاک به همین موضوع اختصاص دارد و آقای دکتر محمدباقر

صابری زفرقندی، مدیرکل درمان و حمایت‌های اجتماعی ستاد مبارزه با مواد مخدر و

خانم‌ها دکتر مهسا گیلانی‌پور، کارشناس اداره پیشگیری و درمان سوءمصرف مواد مخدر وزارت

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دکتر فیروزه جعفری، سرپرست مرکز تحقیقات سوءمصرف و

وابستگی به مواد دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی در این میزگرد حضور دارند.

ایران پاک: آقای دکتر صابری، لطفاً ابتدا تعریفی از مراکز درمانی و درمان مجاز و درمان غیرمجاز ارائه بدهید.

دکتر صابری: ابتدا از ایران پاک به دلیل پرداختن به این موضوع مهم تشکر می‌کنم. لازم است بدانیم که در کشور ما هم درمان‌های مجاز و هم متأسفانه درمان‌های غیرمجاز و غیر علمی رایج است.

برای پرداختن به این موضوع ابتدا باید بدانیم که در این زمینه با دو مشکل مواجه هستیم که یکی مراکز غیرمجاز و دیگری درمان‌های غیرمجاز است. البته اغلب درمان‌های غیرمجاز در مراکز غیرمجاز انجام می‌شود، ولی گاهی نیز درمان‌های

غیرمجاز در مراکز مجاز انجام می‌شود. به همین دلیل، برای درمان در همه جای جهان، مراکز درمانی باید تحت آیین‌نامه باشد. این آیین‌نامه استانداردهای فیزیکی و سخت‌افزاری یک مرکز درمانی را مشخص می‌کند و هرکس توانایی ایجاد چنین مرکزی را داشت، می‌تواند آن را احداث کند. از نظر نرم‌افزاری نیز، باید درمان‌های استاندارد در مرکز درمانی انجام شود.

درمان مجاز به معنای روش درمانی است که بر مبنای شواهد علمی مورد تأیید مجامع علمی که در هر کشوری به رسمیت شناخته شده است، انجام می‌گیرد که براساس پروتکل درمانی آن

کشور تعیین می‌شود.

ایران پاک: آیا افراد می‌توانند پس از تحقیق و مطالعه یا براساس تجربه‌های شخصی به نوعی درمان اعتیاد برسند و آن را اجرا کنند؟

دکتر صابری: خیر. افراد حتی اگر براساس تحقیق و مطالعه به یک روش درمانی برسند، قانوناً مجاز به اجرای آن نیستند، مگر اینکه سازمان‌های مسئول مجوز آن نوع درمان را به فرد بدهند. بنابراین، هر روش درمانی یا داروی درمانی باید ابتدا به تأیید سازمان یا مرکز رسمی در کشور برسد. علاوه بر این، حتی یک پزشک متخصص نمی‌تواند در هر جایی به درمان مشغول شود. مرکز درمانی نیز دارای

روشگاه علوم اناز و مطالعات فرهنگی

استانداردهای لازم را بیان کنید؟
دکتر گیلانی پور: ببینید، همان طور که گفته شد، روش درمانی مجاز است که براساس شواهد پذیرفته شده علمی باشد و به بهبودی فرد کمک کند. روش هایی که به بهبودی فرد کمک نمی کند و مشکلات او را افزایش می دهد، روش های غیرمجازند. روشی مجاز است که در مسیر درمان باعث فروکشی مشکلات بیمار شود.
ایران پاک: خانم دکتر جعفری، نظر شما در مورد تفکیک درمان مجاز و غیرمجاز چیست و مراجعان چگونه باید استاندارد بودن مراکز درمانی و روش های آنان را تشخیص بدهند؟
دکتر جعفری: می توان این نکته را به

علمی و استانداردهای پذیرفته شده نیست، یا مرکزی تأسیس شود که استانداردهای لازم را نداند. بنابراین، برای آنکه بتوانیم درمان مناسبی به بیماران ارائه دهیم، باید به استانداردهای لازم توجه کنیم و با نظارت بر فعالیت مراکز درمان، از گسترش درمان های غیرمجاز جلوگیری کنیم.
 برای تشخیص مراکز و روش های درمانی غیرمجاز، در واقع باید استانداردهای لازم را در مورد روش های درمانی و مراکز مجاز شناسایی کنیم. در این حالت، درمان هایی که خارج از این چارچوب هستند، درمان های غیرمجازند.
ایران پاک: آیا می توانید نشانه هایی از

استانداردهایی است که باید مرکز بر همان اساس بنا شود.
ایران پاک: خانم دکتر گیلانی پور، شما چه نگاهی به این مسئله دارید؟
دکتر گیلانی پور: ابتدا باید به این نکته توجه کنیم که به دلیل اعتیاد یک بیماری مزمن، پیچیده و عود کننده است، روش های درمانی متنوعی نیز برای آن وجود دارد که براساس ویژگی های بیمار، شدت بیماری و نوع مادمصرفی تعریف می شود. این تنوع در روش های درمانی به ما کمک می کند که بتوانیم خدمت مناسب درمانی به افراد ارائه کنیم.
 در مقابل، ممکن است مداخله هایی برای درمان اعتیاد انجام شود که مبتنی بر شواهد

گفته‌های دوستان اضافه کنم که درمان مجاز علاوه بر شواهد علمی باید توسط کسانی ارائه شود که آموزش‌های لازم را برای درمان اعتیاد دیده‌اند و مجوز لازم را کسب کرده‌اند. به‌طور مثال، یک دندان‌پزشک نمی‌تواند به‌جای یک روان‌پزشک طبابت کند یا بالعکس. بنابراین، استانداردهای لازم باید توسط افراد آموزش دیده اعمال شود. نکته بعدی این است که درمان باید در مرکز استاندارد انجام شود و افراد نمی‌توانند در هر جایی به درمان افراد مشغول شوند. نکته بعدی در مورد درمان اعتیاد این است که باید افرادی که برای آن روش درمانی مناسب هستند برای درمان پذیرش شوند. بنابراین، اگر کسی به ما مراجعه کند و خودش را معتاد معرفی کند، نمی‌توانیم بدون انجام مقدمات لازم، یک روش درمانی را برای او تجویز کنیم. این بدان معناست که درمان اعتیاد باید برای هر فرد مشخص دارای ویژگی‌های مشخص باشد.

در مورد مراجعان نیز آنان باید به مجوز مراکز دقت کنند و مراکز موظف‌اند مجوزهای خود را در معرض دید مراجعان قرار دهند و اگر مراجعان این مجوزها را مشاهده نکردند، باید آن را از مرکز مطالبه کنند. نکته دیگر این است که مجوزها برای افراد صادر می‌شود و افراد نمی‌توانند در یک مرکز درمانی با استفاده از مجوز فرد دیگری به درمان مشغول شوند.

ایران پاک: آقای دکتر صابری، آیا مراکز نیز باید علاوه بر افراد دارای مجوز باشند؟

دکتر صابری: بله. هم مراکز باید دارای مجوز باشند، هم آن کسی که افراد را درمان می‌کند باید دارای مجوز فعالیت باشد. بنابراین، حتی اگر مرکز دارای مجوز باشد، فردی که دارای مجوز نیست نمی‌تواند به درمان اعتیاد اقدام کند.

ایران پاک: آیا در میان بیماری‌ها درمان غیرمجاز مختص اعتیاد است؟ چرا در

دکتر صابری:
افراد حتی اگر
بر اساس تحقیق و
مطالعه
به یک روش
درمانی برسند
قانوناً مجاز به
اجرای آن نیستند
مگر اینکه
سازمان‌های
مسئول مجوز آن
نوع درمان را
به فرد بدهند

مورد این بیماری درمان غیرمجاز زیاد است؟

دکتر صابری: درمان غیرمجاز مختص اعتیاد نیست و در مورد بیماری‌های دیگر هم وجود دارد. البته درمان غیرمجاز در مورد بیماری‌های رفتاری گسترش بیشتری دارد، زیرا خطاها در این حوزه دیرتر نمایان می‌شود و افراد راحت‌تر به خود اجازه می‌دهند که وارد آن عرصه شوند.

در مورد اعتیاد فکر می‌کنم، انگ اجتماعی یکی از دلایل عدم مراجعه به مراکز مجاز و شناسنامه‌دار است و برخی افراد برای اینکه نام و نشانی از آن‌ها ثبت نشود، به مراکز غیرمجاز مراجعه می‌کنند. این موضع یکی از نگرانی‌های ماست و تجربه نشان داده است، هرگاه سایه نیروهای انتظامی در مراکز درمانی بیشتر شود، اعتماد افراد به این مراکز کمتر می‌شود و به سوی درمان‌های غیرمجاز می‌روند. بنابراین اگر سیستم درمان متولی امر درمان شود، افراد بیشتر اعتماد می‌کنند.

نکته دیگر، به پیچیدگی و چندوجهی بودن اعتیاد مربوط می‌شود. اعتیاد یک بیماری است که نسبت به سایر بیماری‌ها دیرتر درمان می‌شود و افراد ممکن است پس از مدتی از ادامه درمان ناامید شوند و به سوی روش‌های غیرمجاز بروند.

دکتر گیلانی‌پور: به نظر من، چون اعتیاد یک بیماری مزمن و عودکننده است، زود به روش‌های درمانی پاسخ نمی‌دهد و افرادی که توان و حوصله کافی برای طی کردن مراحل درمان ندارند یا از عود اعتیاد خسته شده‌اند، به سوی درمان‌های غیرمجاز که گاهی با تبلیغات گسترده نیز همراه هستند، کشیده می‌شوند. بنابراین، فکر می‌کنم این موضوع که اعتیاد یک بیماری مزمن و عودکننده است در میان معنادان و خانواده‌های آن‌ها جا نیفتاده است و برخی از آن‌ها قبل از طی شدن مراحل درمانی، به سراغ درمان‌های غیرمجاز می‌روند.

یکی دیگر از نتیجه‌های عود اعتیاد این

است که تقاضا برای درمان اعتیاد نسبت به سایر بیماری‌ها بیشتر است و همین امر نیز یکی از دلایل توجه بیماران به روش‌های غیرمجاز است.

دکتر جعفری: من هم معتقدم، عودکنندگی و ساختار بیماری اعتیاد یکی از مهم‌ترین دلایل استفاده افراد از درمان‌های غیرمجاز است. تأکید دیگری هم بر مزمن بودن این بیماری دارم. تجربه به ما نشان داده است که تمایل افراد به استفاده از درمان‌های غیرمجاز در بیمارانی که به بیماری‌های مزمن دچارند بیشتر است. به‌طور مثال، افرادی که به کم‌دردهای مزمن یا بیماری‌های روانی مانند وسواس مزمن دچار هستند نیز به درمان‌های غیرمجاز رو می‌آورند.

نکته دیگر این است که هنوز اعتیاد به‌عنوان یک بیماری در میان خانواده‌ها پذیرفته نشده است و خانواده‌ها خود را در اعتیاد فرزندانشان مقصر می‌دانند، بنابراین، سعی می‌کنند به هر دری بزنند تا به عضو معتاد خانواده کمک کنند و اعتیاد را هرچه سریع‌تر از او دور کنند. این خانواده‌ها از عود کنندگی و مزمن بودن اعتیاد آگاهی ندارند، وقتی پس از مدت کوتاهی درمان کامل بیمار خود را مشاهده نمی‌کنند، به امید درمان سریع‌تر به سوی درمان‌های غیرمجاز می‌روند.

دکتر گیلانی‌پور: در مورد بسیاری از بیماری‌های مزمن، افراد و خانواده آن‌ها چون بیماری را پذیرفته‌اند، سعی می‌کنند با آن بیماری مدارا کنند، ولی چون اعتیاد سایر بخش‌های زندگی فرد را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد، این مدارا با بیماری و فرد بیمار صورت نمی‌گیرد و همین موضوع زمینه‌ای برای استفاده از روش‌های غیرمجاز درمانی می‌شود.

ایران‌پاک: مشکل اصلی استفاده از درمان‌های غیرمجاز در ایران در چه چیز است؟

دکتر صابری: در ایران مشکل اصلی، عدم وجود مرکز یکسانی برای درمان اعتیاد است. در حال حاضر، هم وزارت

دکتر جعفری: درمان مجاز علاوه بر شواهد علمی باید توسط کسانی ارائه شود که آموزش‌های لازم را برای درمان اعتیاد دیده‌اند

دکتر گیلانی‌پور: روشی مجاز است که در مسیر درمان باعث فروگشی مشکلات بیمار شود

بهداشت، هم سازمان بهزیستی برای مراکز درمانی مجوز صادر می‌کنند. این دوگانگی باعث شده است که افراد سودجو نیز با استفاده از خلاء ایجاد شده، فعالیت کنند.

نکته دیگر این است که دستگاه‌های گوناگون تعریف خودشان را از درمان اعتیاد دارند و بنابر تعریفی که دارند وارد عرصه درمان اعتیاد می‌شوند. متأسفانه برخی دستگاه‌ها با تعریفی که از اعتیاد دارند، فکر می‌کنند اگر جایی را تعبیه کنند و عده‌ای را به آنجا ببرند، می‌توانند افراد را درمان کنند. همین موضوع باعث شده است که برخی اشخاص نیز بدون تخصص و مجوز به خود اجازه دهند با روش‌های غیرمجاز و گاه خطرناک به درمان معتادان پردازند که تعدادی از بیماران نیز در برخی از این مکان‌ها جان خود را از دست می‌دهند.

اگر بپذیریم که معتاد بیمار است، درمان اعتیاد نیز باید در حوزه بهداشت و درمان کشور انجام شود. به نظر من، درمان اعتیاد باید دارای متولی باشد و آن متولی نیز همه مسئولیت‌های این حوزه را بپذیرد. اگر متولی مشخصی برای درمان اعتیاد در کشور مشخص شود، آن متولی باید همه مراحل درمان را از آموزش کادر درمانی، گسترش مراکز درمانی، نظارت بر حسن انجام کار مراکز و حقوق بیماران بپذیرد. ایران‌پاک: در مورد حقوق بیماران بیشتر توضیح بدهید.

دکتر صابری: ببیند، وقتی صحبت از مراکز غیرمجاز و درمان‌های غیرمجاز می‌شود، باید بدانیم که در این مسیر حقوق بیماران پایمال می‌شود و آن‌ها تحت درمان‌های غیرمجاز آسیب می‌بینند. متولی درمان اعتیاد در کشور باید مسئولیت حقوق این افراد را بپذیرد و از آن‌ها در برابر سودجویان دفاع کند. بر همین اساس است که در همه جای دنیا، حکومت‌ها پروتکل درمانی تعریف می‌کنند تا حقوق بیماران تضییع نشود. ♦

ادامه دارد...